

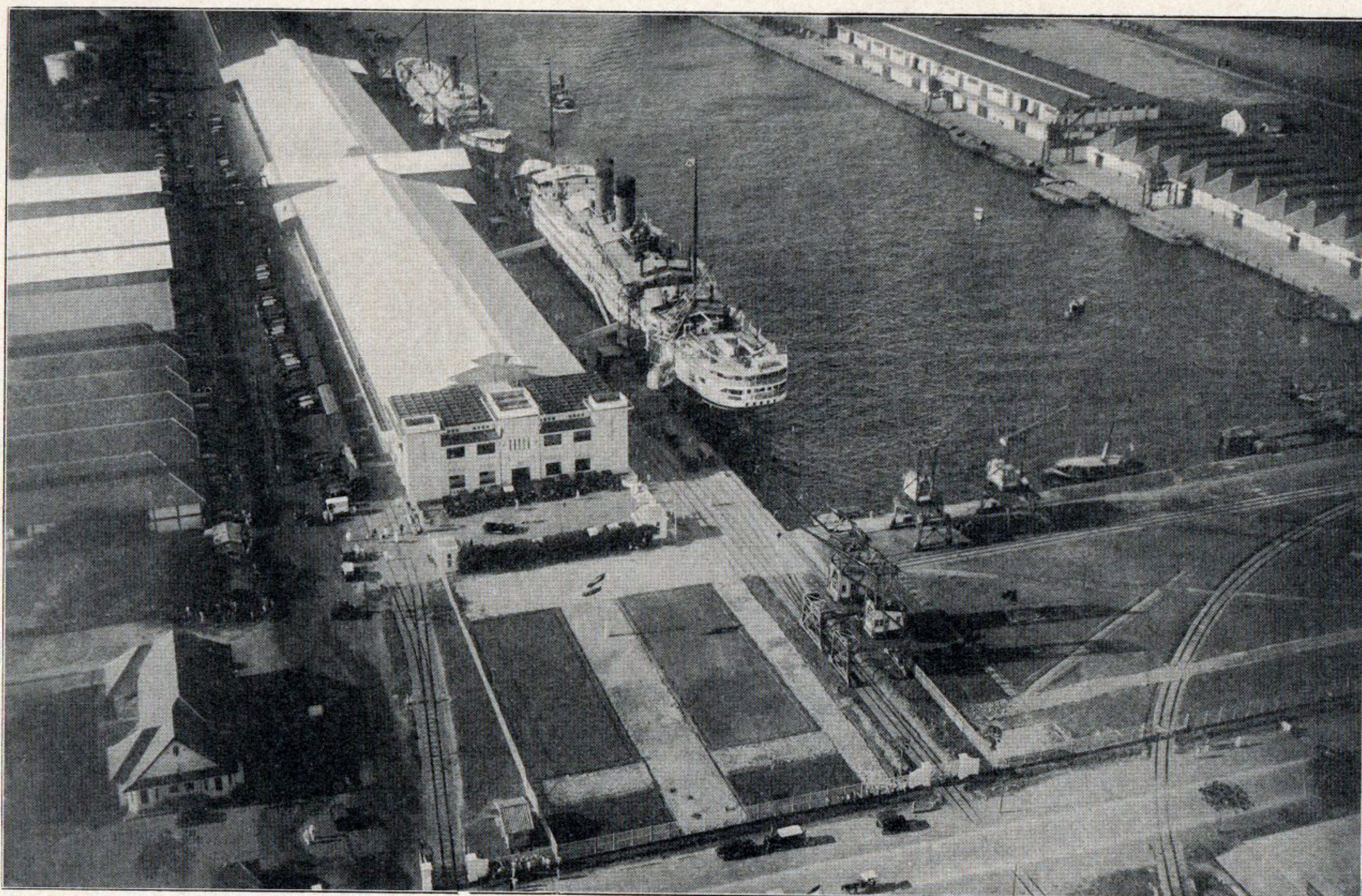

Foto vliegdiens leger N. O. I.

513. LUCHTFOTO VAN DE HAVEN TANDJOENGPRIOK EN HET STATION.

Op Java en Madoera zijn 40, op de Buitengewesten 200 havens met kleine of groote haveninrichtingen; daarvan zijn er 13 en 83, die ook voor het buitenlandsch verkeer zijn opengesteld. De grootste haven is die van Tandjoengpriok. De eerste havenaanleg had hier plaats van 1877 tot 1883 en omvatte een buitenhaven van 140 ha en een binnenhaven van 20 ha oppervlakte, verbonden met een scheepvaartkanaal van 9 km naar Batavia.

513. PELABOEHAN TANDJOENGPRIOK, DIGAMBAR DARI ATAS DALAM KAPAL TERBANG.

Dip. Djawa dan Madoera ada 40, di poelau l.l. di Hindia Nederland 200 pelaboehan besar ketjil. Pelaboehan itoe ada 13 dip. Djawa dan 83 dipoelau² lain jang boléh disinggahi kapal dari loear Hindia Nederland. Jang besar jaïtoe Pel. Tandjoengpriok, pada t. 1877—1883 diboeat behagian lama jang 20 ha loeas moeka airnja; apalagi jang seb. loear diantara kedoea témbok (pier) itoe 140 ha loearnja. Ada lagi digali parit pelajaran Tandjoengpriok—Betawi, kota lama, jang 9 km pandjangnja.

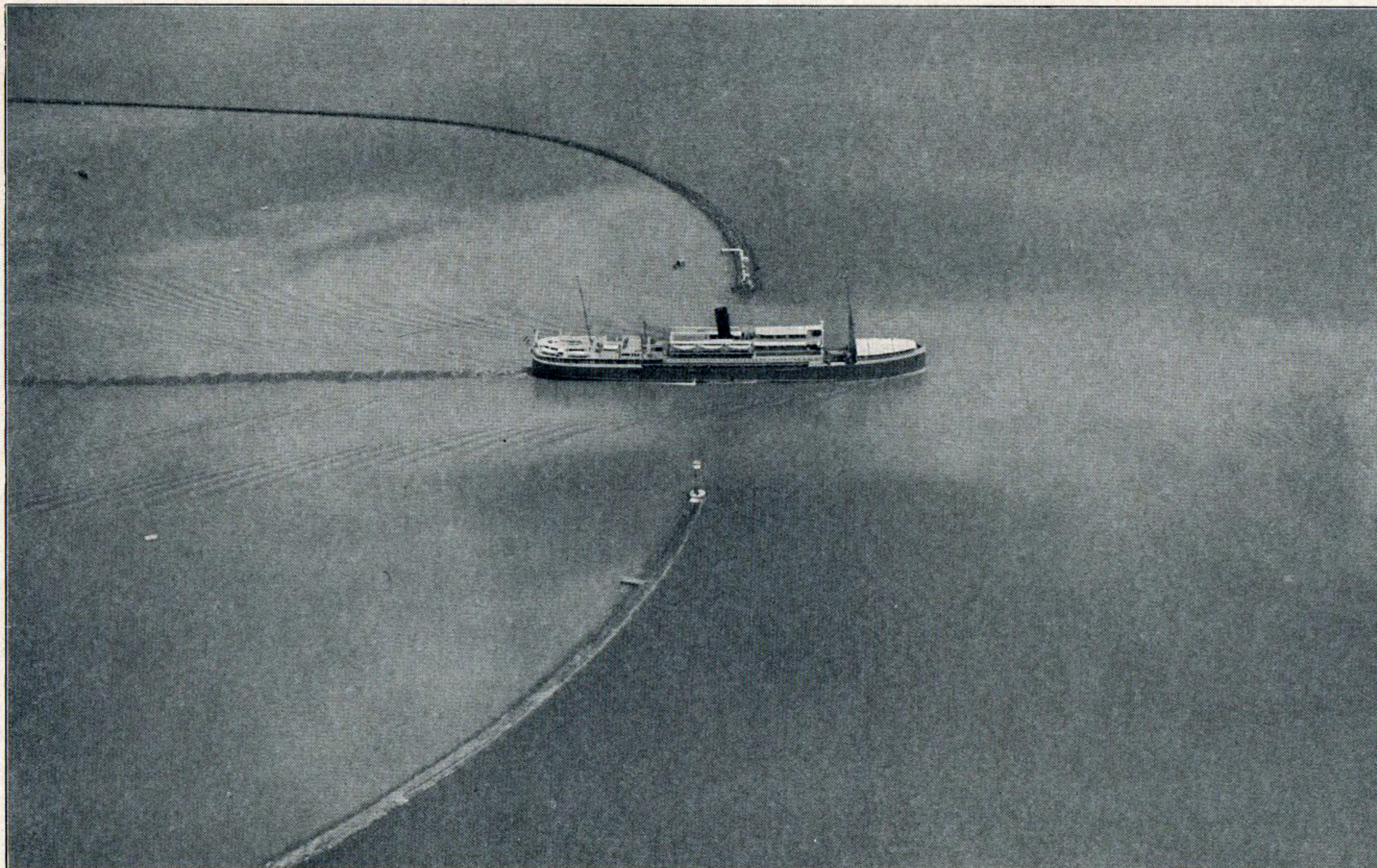

Foto vliegdiens leger N. O. I.

514. EEN MOTORSCHIP VAN DE ROTT. LLOYD VAART BIJ HET VER-
TREK VAN TANDJOENGPRIOK TUSSCHEN DE HOOFDEN VAN DE
BUITENHAVEN DOOR.

Van 1910—1917 werd ten O. van de oude een tweede binnenhaven aangelegd en
daarvoor het worteleinde van den O. havendam omgelegd. Van 1917—1921 werd,
weer ten O. van de 2de, een derde havenkom aangelegd, die thans met allerlei
kunstwerken wordt voltooid. Nog verder ten O. werd een goede woonwijk gemaakt,
een visschershaven en een Marinevliegkamp, thans verlegd naar Soerabaja. Verder
werden nieuwe terreinen aangewonnen, een nieuw station ten Z.W. van de haven,
allerlei moderne haveninrichtingen enz. Ook beschikt Tandjoengpriok over dokken
van 8000 en van 4000 ton hefvermogen.

514. SEBOEAH KAPAL MOTOR KEPOENJAAN ROTTERDAMSCHE LLOYD
BERANGKAT DARI TANDJOENGPRIOK, TAMPAK PADA KETIKA ADA
DIANTARA OEDJOENG KEDOEAE TÈMBOK (PIER).

Sebelah timoer pelaboeahan lama diboeat lagi pelaboeahan jang kedoea pada t. 1910—'17;
kemoedian poela seboeah jang ketiga, disebelah timoernja lagi. Pangkal tèmboek
jang seb. timoer dipindahkan arah ketimoer lagi, soepaja kapal boléh masoek pela-
boehan jang baroe tadi. Apalagi diperboeat disitoe kampoeng jang baik-baik
roemahnja, pelaboeahan kapal penangkap ikan, seboeah station baroe d.l.l. Di
Tandjoengpriok ada djoega doea boeah „dok” (lihatlah 517).

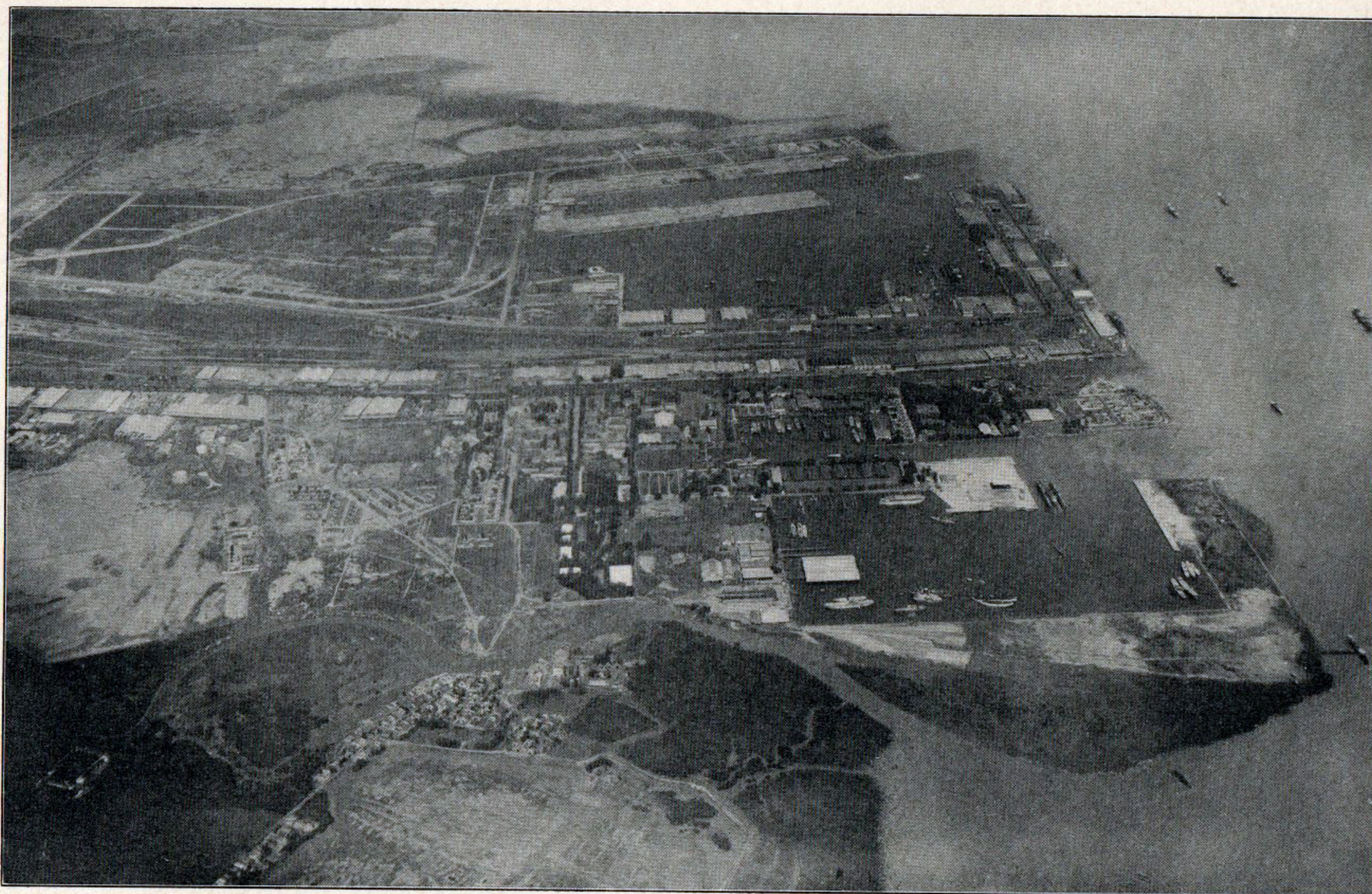

Foto vliegdiens leger N. O. I.

515. DE NIEUWE HAVEN VAN SOERABAJA (TANDJOENGPÉRAK), DE KALI MAS EN HET MARINE-ÉTABLISSEMENT.

Even druk als Tandjoengpriok is Tandjoengpérak, de nieuwe haven van Soerabaja. Tot 1910 had Soerabaja slechts een eenvoudige, maar goede reede. De prauwen voeren de Kali Mas in, die men in het midden ziet. Ten O. daarvan (rechts van de Kali Mas) ziet men het ruime bassin en de werkplaatsen van het Marine-établissement, dat dokken van 5000 en van 1400 ton bezit. Ten W. (links) van de riviermonding de nieuwe haven.

515. PELABOEHAN SOERABAJA, BERNAMA TANDJOENGPÉRAK, DAN KALI MAS, DAN LAGI MARINE-ÉTABLISSEMENT, (BINGKIL MEMBOEAT DAN MEMPERBAIKI SERBA DJENIS KAPAL GOEBERNEMÈN DAN KEPERLOEANNJA SEMOEJA) DILIHAT DARI KAPAL TERBANG.

Pelaboehan Tandjoengpérak moelai diadakan pada t. 1910. Dahoele kapal berlaboeh dilaoet; barang moeatannja dibawa ke-Oedjoeng atau ke-oedik Kali Mas dengan tambangan. Pada gambar ini kelihatan Kali Mas ditengah; sebelah baratnya (digambar seb. atas) tampaklah pelaboehan baroe; seb. timoer (digambar seb. bawah) ada Marine-établissement, didalamnya ada doea boeah dok, seboeah iang besar dan seboeah iang ketjil.

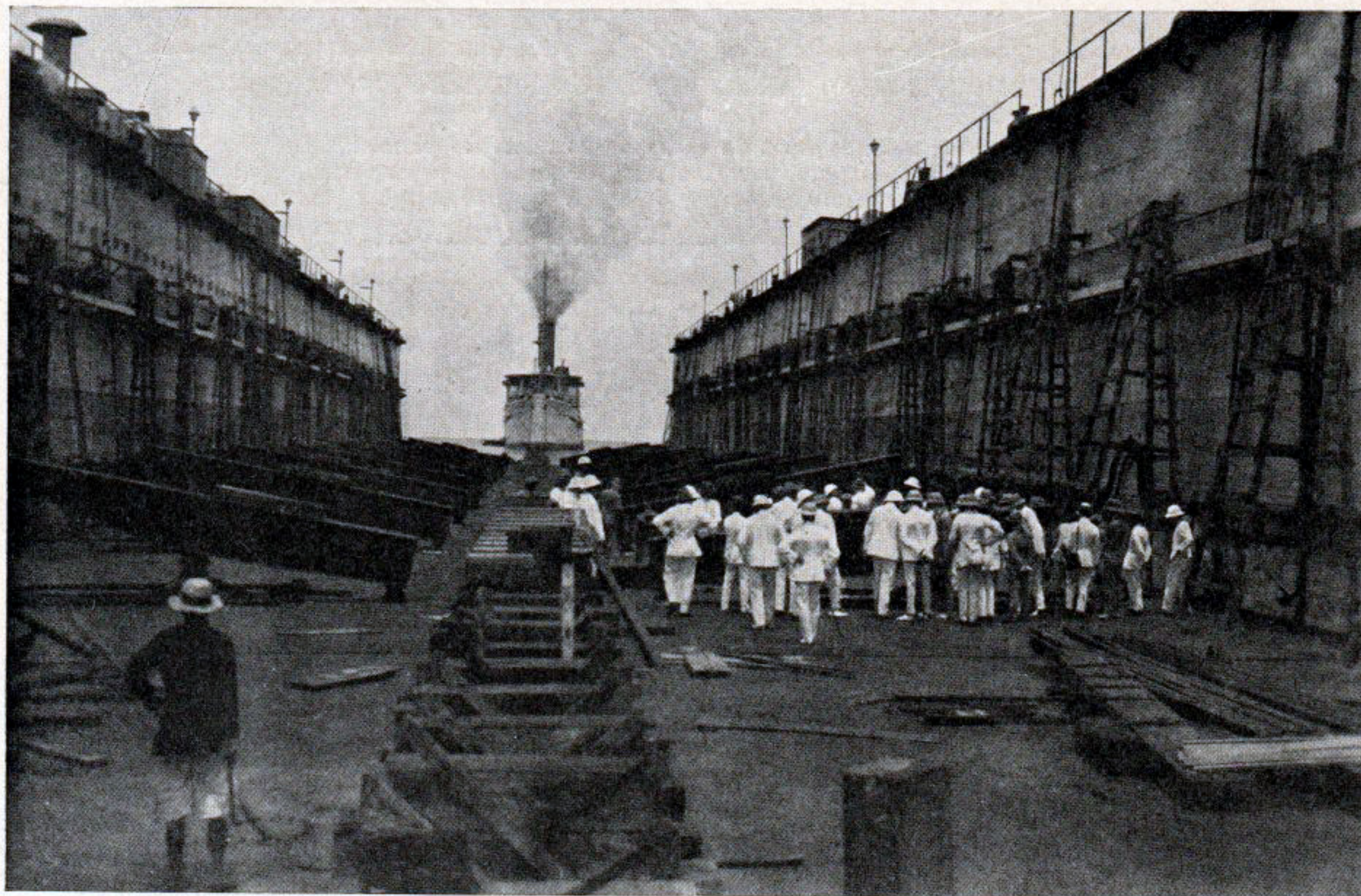
Foto vliegdiens leger N. O. I.

516. DE HAVEN TANDJOENGPÉRAK TE SOERABAJA IN VOGELVLUCHT.

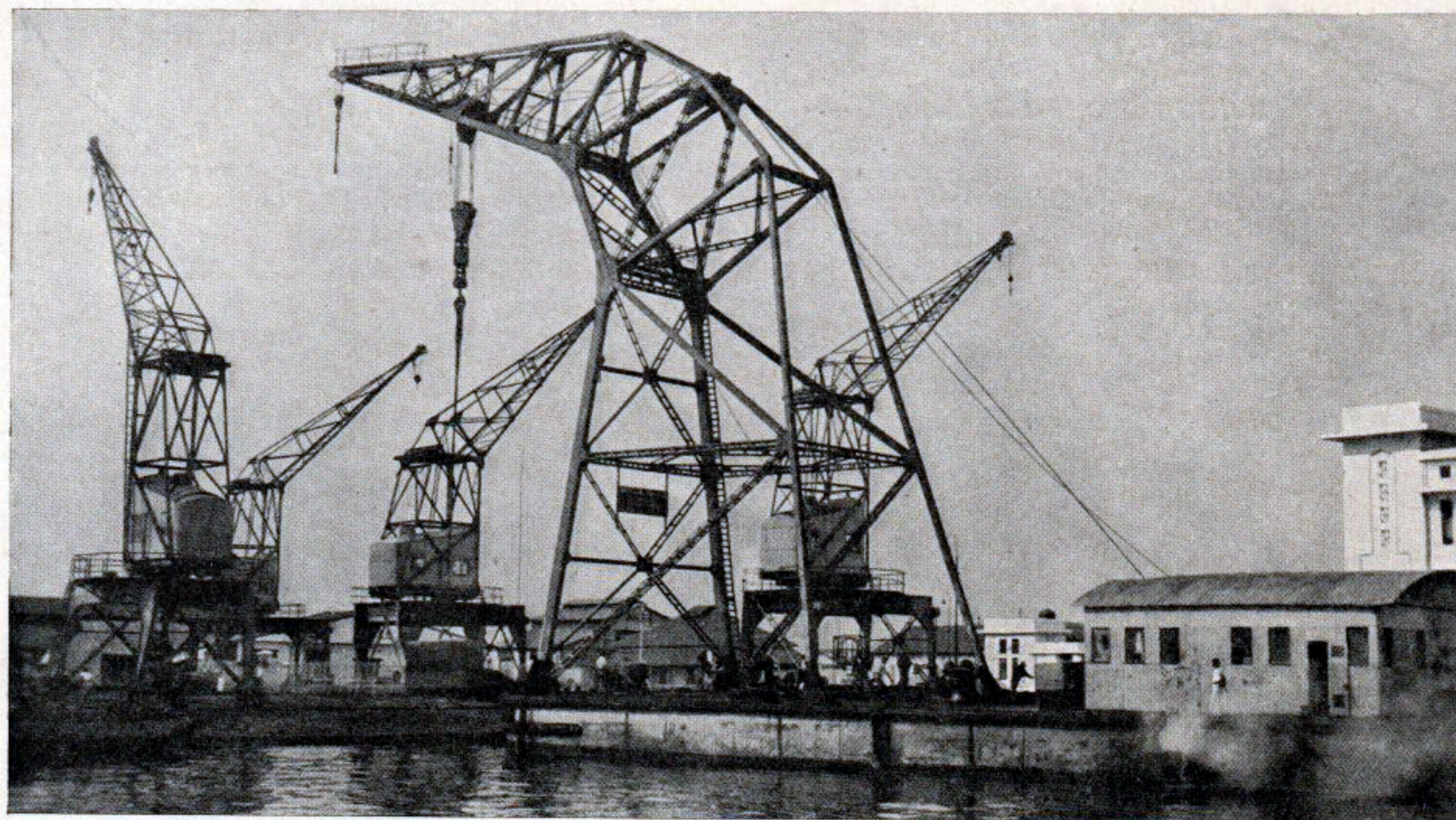
Langs den W. oever van de Kali-Mas werd in 1910 een dam aangelegd van 400 m breedte (op de plaat links) en loodrecht daarop de Noordpier, 200 m breed en 1200 m lang. Verder naar 't W. nog een hoofd van den wal uit; de invaart-opening tusschen dit hoofd en de Noorderpier is 360 m wijd. De aldus ontstane havenkom heeft 80 ha oppervlakte. Ten Z. daarvan zijn industrie- en handels-terreinen opgespoten. Ten W. van alles is de Kali Pérak gegraven vanuit de Kali Mas, die zelve verbreed en verbeterd is. In de havenkom ziet men de dokken, een van 14.000 ton en een van 3500 ton.

516. PELABOEHAN TANDJOENGPÉRAK, DIGAMBAR DARI KAPAL TERBANG.

Jang seb. kiri kelihatan sedekit² moeara Kali Mas; dari oedjoeng kakanan keatas itoe pier jang lébarnja 200, pandjangnja 1200 m. Seb. kanan keatas tampaklah jang seolah² pintoe tempat kapal masoek kepelaboehan, lébarnja 360 m. Seb. barat (jaïtoe seb. atas kekanan) seboeah pier lagi. Seb. selatan tanah berawa-rawaan dipertinggikan, diboeat tempat kampoeng, paberik dan l. l. Pelaboehan jang dilingkoengi itoe 80 ha loeasnja. Seb. kiri (timoer) tampaklah doea boeah dok; seboeah jang terbesar di Hindia Nederland (14.000 ton; lihatlah g. 517).

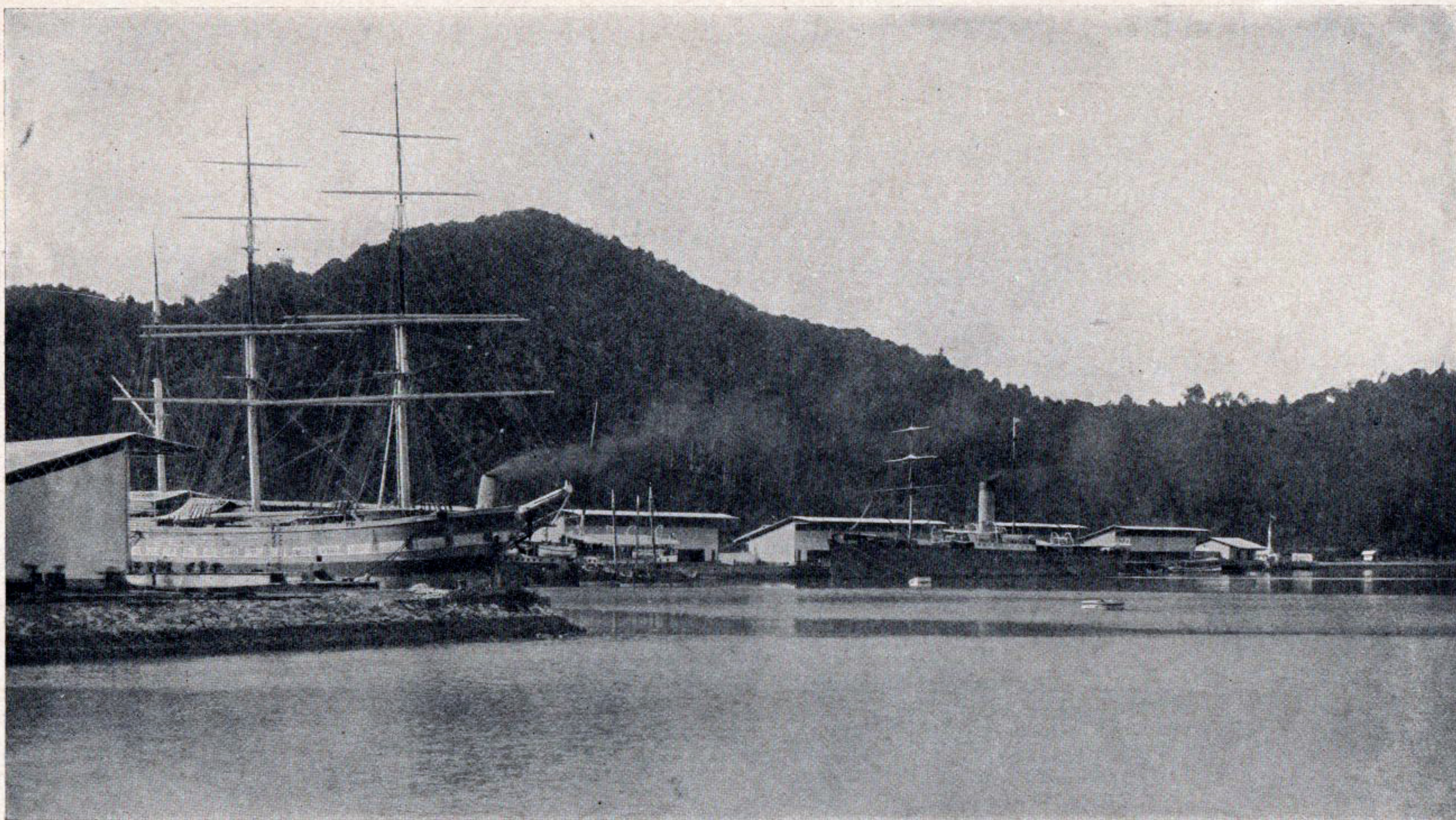
517. HET 8000 TONS DRIJVEND DROOGDOK TE TANDJOENGPRIOK.
517. DIDALAM DOK JANG BOLÉH BERMOEAT KAPAL SAMPAI 8000 TON BERATNJA (1 ton = 1000 kg).

518. KRANEN IN DE HAVEN VAN TANDJOENGPRIOK.
518. KRAAN (ALAT PENGANGKAT) DIPELABOEHAN TANDJOENGPRIOK.

517/518. Men ziet hier een dok van binnen, waarin een schip kan binnenvaren om hersteld te worden, nadat het dok is leeggepompt. De draaibare kranen doen zien hoe zware vrachten uit de schepen worden gelost om die op spoorwagens of in een ander vaartuig neer te laten. Behalve de dokken van Tandjoengpriok en Tandjoengpérak heeft Ned. Indië nog twee dokken in de haven van Sabang.

517/518. Dok itoe tempat akan memperbaiki kapal, manakala ada keroesakan. Moela² dok itoe ditenggelamkan, laloe kapal jang roesak itoe dilajarkan diatasnja; setelah itoe dok dipompa, soepaja terapoeng; kapal jang tadi sekarang terletak diatas dok, boléh diperbaiki dengan senang. Adapoen kraan itoe tempat barang² tergantoeng dengan kérék, dapat berpoetar kekanan kekiri, sampai tepat diatas tempat meletakkan barang² itoe.

519. DE EMMAHAVEN, 7 km TEN Z. VAN PADANG.

De derde havenplaats van N. I. is Semarang, dat zich nog moet behelpen met een dikwijls gevaarlijke reede, een havenkanaal en een prauwenhaven. De Emmahaven is aangelegd van 1887 tot 1892, zooals wij reeds zagen in verband met de exploitatie der Ombilinmijnen en den spooraanleg. De haven van Sabang op Wè, 50 km van Koetaradja, is in 1887 gesticht als aanloop-, bunker- en overschepingshaven. Makassar is vooral na den aanleg van nieuwe kademuren en golfbreker na 1910 een drukke haven geworden. De jongste Oceaanhaven is Belawan.

519. „EMMAHAVEN” ATAU TELOEK BAJOER, PELABOEHAN NEGERI PADANG, 7 km DJAOEHNJA DARI KOTA PADANG.

Lain d. p. Tandjoengpriok dan Tandjoengpérak, adalah pelaboehan jang ramai sekali: di *Semarang*, kapal besar berlaboeh dilaoet; perahoe sadja jang boléh rapat didarat; *Emmahaven*, diperboeat t. 1887—1892, telah terseboet groep 34 djoega; *Sabang* dipoelau Wè, 50 km djaoehnja dari Koetaradja, diperboeat pada t. 1887; *Makasar*, pelaboehannja dibesarkan dan diperbaiki pada t. 1910; *Belawandéli*, masih baroe, tetapi ramai sekali.